"Feriți-vă să aveți dreptate prea repede, prea devreme - ca să aveți la ce visa" (Nichita Stănescu)

LitArt

februarie 2013
anul IV
nr. 2 (35)

Se distribuie GRATUIT.

Publicație lunară de cultură. Apare la Târgu-Mureș sub egida onorifică a filialei locale a Uniunii Scriitorilor. ISSN: 2067 - 5240

ION ILIE MILEŞAN – 80!

Ne face o mare bucurie să-l felicităm pe colegul nostru, distinsul scriitor Ion Ilie Mileşan, membru al Uniunii Scriitorilor, la Filiala Târgu-Mureş – afirmat ca un talentat prozator, dar şi ca eseist, critic şi istoric literar –, la împlinirea frumoasei vârste de 80 de ani!

La mulți Ani, Mile!

Le reamintim cititorilor că scriitorul şi profesorul universitar Ion Ilie Mileşan s-a născut la data de 29 ianuarie 1933, în comuna Orosfaia, jud. Bistrița-Năsăud.

(Pagina 4)

Primim de la:

• UNIUNEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA:

PRECIZARE

O clară încercare de manipulare

(Pagina 2)

Primim de la:

• UNIUNEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA - Filiala Târgu-Mureş:

Ateneul național pentru minte, inimă şi literatură

(Pagina 2)

"Schimbare la față" la minigaleria Fondului Plastic

de Mana BUCUR

Dacă intrați şi chiar vă recomand să intrați în micul magazin binecunoscut sub denumirea de *Magazinul Fondului Plastic* în realitate fiind magazinul Filialei UAPR Tîrgu-Mureş, veți avea plăcerea de a constata o mare schimbare a spațiului expozițional. Schimbare pe care am gândit-o cu mult timp în urmă pentru a veni în întâmpinarea celor care vor să achiziționeze obiecte de artă şi de a-i da o mobilitate lunară magazinului prin organizarea de mini expoziții cu vânzare. Ideea este de a oferi clienților noştri un perpetuum de noutate şi totodată expuneri succesive a ultimelor producții ale artiştilor noştri.

(Pagina 5)

Mariana Şerban printre lucrările sale

Literatura română şi iluziile ei

Iulian BOLDEA

Ideea de comunicare cu opera supusă interpretării e fundamentală în demersul critic al lui Eugen Negrici. Literatura veche, în care s-a specializat inițial criticul, e percepută mai cu seamă în grilă stilistică, retorică, dar şi din perspectiva teoriei receptării. Cărțile de după 1989 ale lui Negrici (*Literatura română sub comunism*, 2 vol., 2002, 2003 şi *Iluziile literaturii române*) se remarcă printr-o schimbare de ton, mult mai radical, mai dez-iluzionat şi, evident, mai puțin tehnicist. *Literatura română sub comunism* relevă, înainte de toate, modul în care literatura română a suportat ruptura de tradiția interbelică, în impactul alienant cu dogma comunistă. Există însă, cum a subliniat şi N. Manolescu, o inadecvare între demersul sintetic al capitolelor generale (mult mai accentuat negative) şi cele analitice, în care judecățile sunt mai binevoitoare. În *Iluziile literaturii române*, Eugen Negrici realizează o demistificare a „miturilor" ce au nutrit, cu aura lor idealizantă, valorile literare românești. Căutând să redimensioneze opere literare, autori, orientări literare, criticul are judecăți drastice, necomplezente, la adresa unor venerabile „mituri" ale literaturii române, din dorința de a aduce cu picioarele pe pământ o cultură şi o literatură ce a fost, prea multă vreme supradimensionată, din diferite şi multe motive: „A te împotrivi inerției sentimentale care face să prospere atâtea opere prăfuite, a refuza să mai cedezi bunăvoinței de a decreta drept excelente produsele mediocrității seculare, înseamnă *a submina însuşi conceptul de artă* şi, nu mai puțin, *a bloca funcționarea instituțiilor ei*: muzeele, antologiile, istoriile literaturii sau cele ale artelor plastice. Şi totuşi, ar fi trebuit să o facem, înfruntând toate aceste riscuri şi, în plus, şi pe acela de a repeta o mai veche – dar neconsumată experiență avangardistă. Spiritul critic a fost somat să se radicalizeze, să iasă de sub narcoză şi să se situeze în sinceritate". Literatura română, nu ezită să ne spună Eugen Negrici, este şi rezultatul unei energii germinatoare de mituri, al unor complexe, inhibiții, frustrări şi angoase (cu temei istoric, neîndoielnic) care şi-au oferit drept compensație luxul unor im(posturi) iluzionante, al unor mistificări şi inflamări cu substrat mitizant. De la ifosele protocronismului, la „râvna sincronizării cu orice preț",

(Continuarea în pagina 6)

La izvoarele sufletului românesc

de Eugeniu NISTOR

Filosof şi scriitor cu o bogată activitate științifico-filosofică şi publicistică, academicianul **Alexandru Surdu** s-a obişnuit să ne ofere pentru lectură în ultimii ani, din când în când, câte un volumaş de eseuri, plăcute la lectură şi elegante, ca ținută editorială. Bine scrise, cu multă expresivitate şi delicatețe lingvistică, eseurile din *Comentarii la rostirea filosofică* (2009), *Dragobetele, povestea iubirii la români* (2010) şi *Izvoare de filosofie românească* (2010) – nu sunt apariții editoriale obişnuite, ele trecând dincolo de „canoanele" statornicite ale speciei literare: un fin filon de înțelepciune poate fi perceput cu uşurință, de oricine, ca străbătând de la un capăt la altul conținuturile lor. Nu altfel este conceput ultimul volum publicat din această serie – *A sufletului românesc cinstire* (Editura Renaissance, Bucureşti, 2011). Recunoaştem aici un „stil" de a face eseistică specific filosofilor, prefigurat în cărțile lui Lucian Blaga şi Vasile Băncilă şi continuat în lucrările lui Mircea Vulcănescu şi Constantin Noica – scrieri unde ideea este frumos logodită cu metafora iar neologismele sunt măiestrit împletite cu limbajul vechilor „scripturi". O undă discretă de parfum ardelenesc, marcat de adâncă chibzuință şi de cuminte aşezare a gândului peste gând, impregnează toate cele 16 caligrafieri pe teme diverse ale volumului.

Încă din „Prefață" autorul arată descumpănirea sufletească la care a ajuns românul în această epocă a globalizării, când s-a trezit peste noapte deposedat de bunuri, sărăcit şi umilit iar, apoi, avem reprezentarea schițată a unei *patrii* care nu le mai poate oferi ocrotirea necesară fiilor săi, câtă vreme pe străzile oraşelor aleargă dulăi hămesiți

(Continuarea în pag.6)

CINE SUNT EU?

….şi nu e om să nu fi scris o poezie măcar odată, doar odată-n viaţa lui…

de Rudy MOCA

… "Nu pretind că mă pricep la poezie, dar degust poezia care trebuie citită la infinit, de fiecare cititor altfel şi de fiecare dată altfel. De aceea degust poezia ca şi cum aş privi un tablou sau aş asculta muzică" – zicea Umberto Eco. Am o misiune grea atunci când "verisifatorul", cum se autodefineşte Liviu Moldovan, este cunoscut mai întâi ca prieten şi om şi abia apoi poezia sa… când nu mai poţi separa omul Liviu Moldovan de cartea sa de poezie. Fragil şi pios, trăind parcă "pe furiş" cu o delicateţe anacronică, simplu şi modest în fiecare gest pregătit să mângâie lumea, fiind veşnic îndrăgostit de oameni şi mai veşnic loial soţiei sale Ana.

Metafore puternice, ample, convingătoare… un aer de amplă suferinţă şi rană poetică, hipertrofiată, asumându-şi toată melancolia, singurătatea şi suferinţa lumii, dar şi răzvrătirea unui suflet bântuit de setea de viaţă şi dreptate existenţială, dobândită prin iluminare poetică: "Cine sunt eu? O frunză-n gălbenită/ Desprinsă dintr-un pom însingurat/ Sunt lacrima de ploaie răvăşită/ Pe brazda de ţărână de la sat". Bunicilor lui, IUBIRE – arc peste timp într-o mărturisire plină de pioşenie: "Sfios apoi să-ngenunchez/ Lângă mormânt am să rostesc/ Un Tatăl nostru şi un Crez/ Să ştiţi că eu vă mai iubesc". Legat de pământul sfânt al locului natal îşi aminteşte de "prăjitura omului sărac": "Pe drumul ce în negură se pierde/ S-a rătăcit un nechezat de cal/ Mi-e dor de o bucată de mălai/ De firul crud, proaspăt de ceapă verde". Cartea lui Liviu Moldovan nu este o culegere din "cele mai frumoase poezii" nici o culegere de suspine şi lacrimi împachetate în sufletul lui răvăşit şi singuratic, nici măcar o descătuşare confesivă a unor trăiri de un tragism tulburător – este un mozaic din toate acestea. Este o declaraţie de dragoste în memoria soţiei sale Ana… ofrandă fiicei sale Mihaela şi nepoatei Sorina, trimiţându-ne la Testamentul lui Arghezi: "Nu-ţi voi lăsa drept bunuri după moarte/ decât un nume adunat pe-o carte"! Treptat m-am lăsat furat de un limbaj "impropriu-poetic"… am început să descifrez , având revelaţii lexicale dintre cele mai neobişnuite. "Să fiu cometa nevăzută/ Să-mi duc traiul printre stele/ Să fiu o lacrimă căzută/ Din ochiul plâns al maicii mele"- zice Liviu în "Aş vrea să fiu"!

Multe, foarte multe poezii sunt adresate memoriei soţiei sale Ana: "Am avut-o eu în viaţă/ De tânăr am cunoscut-o/ Pe soţia mea, pe Ana/ Prea devreme am pierdut-o"… o tânguire de un tragism tulburător, amplificat în fiecare noapte: "E noapte-n mine, neagră mi-e suflarea/ Visez lumini peste pământul sferic/ Parcă s-a răspândit din ceruri marea"… "Stau pe scaun trist, îngândurat/ Ce va mai fi, eu n-am nicio idee/ În casă-i praf, pe jos nu e curat/ Şi vai de casa-n care nu-i femeie"… "Morminte-n piatră ne zidim/ Trăind pe-aceeaşi emisferă/ Poate cândva să ne-ntâlnim/ De nu acum, în altă eră"… "Voi mai putea iubi încă femeie/ Cum o iubesc şi-acum pe ea, din morţi/ Cine-mi deschide ale sufletului porţi/ Să-şi facă loc şi-n veci în el să steie?" Credincios şi curat se destăinuie: "A fi religios înseamnă a presăra iubire/ A fi milos şi tandru cu tot ce te-nconjoară/ Sufletul să-ţi vibreze ca orice vioară/ Bolnav de omenie, în suflet şi-n simţire"! Relevantă mi se pare descătuşarea prin destăinuirea lui Liviu Moldovan, adresată cititorului: "Stimate cititorule… dacă vreodată îţi va ajunge în mână această carte şi-i vei deschide coperţile, mă iartă pentru umbra de durere şi nostalgie, care acoperă ca o aripă cernită, fiecare filă, având convingerea că din durere se va naşte speranţa… şi ea, ca şi sufletul, nu moare niciodata"! Oricum am privi lucrurile, sunt onorat de încrederea care mi-a fost încredinţată de bunul meu prieten Liviu Moldovan de a-mi fi revelat, în acest "Cuvânt înainte" un alt univers uman, cu frumuseţi nebănuite. Preţioasă reverenţă!

Primim de la:

UNIUNEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA:

PRECIZARE

O clară încercare de manipulare

În numărul trecut al publicaţiei *Adevărul de weekend* se dă o mare importanţă unui subiect legat de Uniunea Scriitorilor din România, care ar fi fost „cotropită de impostori". Justificarea acestui atac ar fi că pensionarilor membri ai USR li se acordă de către stat o bonificaţie de jumătate din pensie, dar nu mai mult de două salarii minime. Amănunt care i-a interesat, desigur, pe mulţi dintre cei care şi-au făcut cereri de intrare în USR, dar, dat fiind că USR are propriile sale criterii de primire a noilor membri, rezultatul nu a fost întotdeauna cel scontat. Există, firește, probabil, şi destui impostori pătrunşi în USR printre „filtrele" care li s-au pus, şi anume aprobarea de către o filială, trecerea printr-un concurs de dosare (cuprinzând volumele editate, recomandările unor membri consacraţi, cronici şi recenzii la cărţi) în faţa unei comisii de validare şi abia apoi confirmarea primirii în Uniune de către Consiliul USR.

Trebuie să se ştie de la început că USR nu este asociaţia scriitorilor geniali, ci a unor scriitori care-şi exprimă dorinţa de a face parte din aceasta. E drept, alături de Ana Blandiana, Gabriela Adameşteanu, Nicolae Breban, Mircea Cărtărescu, Norman Manea, Eugen Simion, ca să citâm doar câteva nume consacrate, fac parte din USR şi scriitori mai puţin cunoscuţi în media noastră brusc interesată de soarta lor, ba chiar, cine ştie cum, şi cei citaţi de ziarul respectiv.

În ce priveşte citatele scandaloase oferite cu dărnicie publicului, dacă ziaristul dorea să fie corect ar fi trebuit, poate, să ofere şi contraponderea lor, din opera unor scriitori de suprafaţă. Lăsând la o parte faptul că nici nu ştim dacă, de pildă, citatele scabroase alese de *Adevărul de weekend* sunt extrase din volume pe care scriitorul respectiv, în necunoştinţă de operă a americanului comparat cu Henri Miller, le tipărise şi le introdusese în dosarul de primire al acestuia în USR. Apoi, oricând şi oriunde se vor putea găsi nişte marginali pe care ziaristul sau cel interesat să-i ia drept exemplu pentru a-şi demonstra ipoteza dinainte formulată.

Cât despre primirile din ultimii ani, a fost reînfiinţată stagiatura tocmai pentru a-i descuraja pe cei al căror singur scop când cereau să intre în USR era jumătatea de pensie în plus, acordată de stat creatorilor. Pentru o corectă informare, USR are filtre de primire dintre cele mai aspre, în comparaţie cu celelalte uniuni. În USR, condiţia celor două cărţi publicate este necesară dar nu neapărat suficientă, existând şi cazuri de autori cu zece cărţi publicate, care nu au acces în uniune din cauza calităţii îndoielnice a literaturii practicate în acele cărţi.

E destul de pilduitor faptul că un scriitor care a fost cândva vicepreşedinte ale USR, şi l-am numit pe dl Florin Iaru, care, atunci, era de negăsit la uniune, nelegându-şi numele nici de cel mai mic proiect al USR din anii când primea salariul de vicepreşedinte, atacă absenţa preeşdintelui actual care, chiar stând mult timp la Paris, este prezent la sediul USR de fiecare dată când este nevoie, în afara comunicării directe, de fiecare zi, cu cei de la sediu.

Cât despre scriitorul "despre care se vorbeşte", sau aşa crede domnia sa, pentru că e tradus, cu subvenţii ale statului român, prin ICR, în nu ştiu câte limbi, acesta nu este cel mai bun exemplu de abţinere de intrare în USR. Alţi scriitori din aceeaşi generaţie, traduşi şi ei în mai multe limbi, sunt membri ai USR. Iată câteva nume de notorietate: Marta Petreu, Petru Cimpoeşu, Ioan Es Pop, Ion Mureşan, Florina Ilis, autori ale unor cărţi care au făcut vâlvă în viaţa literară din ultimii anii. Cum, probabil, opiniile lor ar fi fost mai moderate, nu au fost convocaţi la ancheta ziarului. E de toată evidenţa că alegerea celor intervievaţi a fost făcută de către ziarist, sau ziarişti, că semnează doi, cu grijă, ca şi în cazul citatelor, în scopul clar de a demonstra ceva dinainte stabilit. Este, deci, vorba de o clară manipulare prin presă, metodă deja obosită de anchetele de alt tip şi pe alte subiecte, manipulare care poate servi cuiva. Cui?

Nicolae Prelipceanu
Director de imagine al USR

Primim de la:

• UNIUNEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA - Filiala Târgu-Mureş:

Ateneul naţional pentru minte, inimă şi literatură

Stimaţi colegi,

Sub genericul de mai sus, Uniunea Scriitorilor din România vă invită să participaţi – efectiv, ca realizatori – la un proiect de promovare a literaturii române de azi, cu lecturi publice în Capitală, desfăşurate lunar la Sala Oglinzilor, pe parcursul anului 2013.

Fiecare filială a U.S. este aşteptată a se prezenta la Sala Oglinzilor, în faţa publicului bucureştean, cu o "echipă" de poeţi şi prozatori reprezentativi pentru geografia literară a zonei. Componenenţa "lotului", numărul de scriitori invitaţi în program, concepţia "de joc", de etalare a "vitrinei" de poezie şi proză, ca şi durata programului, sunt la latitudinea dumneavoastră.

Cheltuielile de deplasare intră în sarcina filialei.

Programarea întâlnirii o vom stabili de comun acord, prin consultarea conducerii filialelor înscrise în proiect.

Uniunea Scriitorilor asigură "terenul", participarea publicului, mediatizarea evenimentului.

Vă aşteptăm cu interes.

Preşedinte,
Nicolae Manolescu

Vicepreşedinte,
Gabriel Chifu

Responsabil de proiect,
Marian Drăghici

NOTA REDACŢIEI:

Conducerea Filialei Târgu-Mureş a USR a decis să propună Conducerii Centrale participarea scriitorilor mureşeni la acest proiect în prima jumătate a lunii aprilie a.c.

Înscrierile membrilor la acest proiect cultural se fac la dl. Eugeniu Nistor, la sediul Editurii Ardealul din Târgu-Mureş.

FESTIVALUL INTERNAŢIONAL "TITEL CONSTANTINESCU"

Editura RAFET şi Asociaţia "Renaşterea Râmniceană"

organizează

FESTIVALUL-CONCURS INTERNAŢIONAL DE CREAŢIE LITERARĂ "TITEL CONSTANTINESCU"

REGULAMENT

CONCURS DE VOLUME

Festivalul internaţional de Creaţie Literară "TITEL CONSTANTINESCU", ediţia a VI-a, îşi propune sprijinirea creatorilor literari din România şi din diaspora. Concursul de literatură cuprinde mai multe genuri literare, la care concurenţii pot lua parte (poezie, proză scurtă, eseu, teatru, critică, traducere).

Etapele desfăşurării concursului sunt următoarele:

- primirea lucrărilor: 5 Februarie – 1 IUNIE 2013

- jurizarea şi stabilirea câştigătorilor: 1 IUNIE – 1 AUGUST 2013

- premierea şi gala laureaţilor: 21 Septembrie 2013

Creatorii literari pot participa la concurs la unul sau la mai multe genuri literare, cu un singur volum care să nu depăşească 120 pagini scrise pe computer, cu litera de 12, format A5. Nu sunt acceptate volumele publicate.

Acestea se primesc la sediul Editurii RAFET din Râmnicu Sărat, str. Grădiştea, nr. 5, jud. Buzău, cod poştal 125300, pe CD, ori pe adresa de *e-mail:*

editurarafet@yahoo.com.

Volumele trimise pentru concurs nu se returnează, după terminarea festivalului.

Premiile care se vor acorda:

1. Marele Premiu „Titel Constantinescu" – publicarea volumului

2. Premiul „Slam Râmnic - publicarea volumului

3. Premiul „C.C. Datculescu"-publicarea volumului

4. Premiul „Octavian Moşescu "-publicarea volumului

5. Premiul „Florica Cristoforeanu" "- publicarea volumului

6. Premiul pentru traducere"- publicarea volumului

Lucrările celor nominalizaţi la premii vor fi antologate într-un volum.

Constantin Marafet

Poeme de **IURIAN SUSANA**

Fântânile din suflet

Chiar de nu ştim,
purtăm fântâni în suflet ,
cât trăim.

Din ele se revarsă-n lume clar,
izvoare de lumină şi de har.

Curg sentimente
şi cuvinte,
pe care le-ncrustăm
pe-altarele din minte.

Cu cât izvoarele tot curg
şi se-nmulţesc,
fântânile din suflet
se-adâncesc,

că vom ajunge
tot săpând în ele,
precum spunea poetul,
pân-la stele.

E întâia oară

De multe ori a murit timpul
sau şi-a oprit secundele uimit,
când reîntoarsă din furtuna nopţii
l-am căutat şi nu l-am mai găsit.

Adeseori credeam că niciodată
n-o să mă-ntorc la templul părăsit,
dar vin acum grăbită şi îl caut
cu ochii însetaţi de infinit.

De multe ori am spart cu nerăbdare
amfora trecutului trădat
să înţeleg ce porţi mi-au fost închise
de n-am găsit destinul meritat.

Cred că astăzi e întâia oară,
când pot trăi cu suflet împăcat
şi să adun cu zâmbet în privire
secundele trecutului trădat.

Inocenţa vrăbiilor

Vrăbiile mă privesc ciudat
de la un timp.
Ele nu înţeleg
de ce car mereu
după mine
toate anotimpurile.

Vara mă sfidează
asurzindu-mă
cu ciocârliile

Toamna mă urmează
ameţită de strugurii
care mustesc a vin.

De râsul iernii
mi-au încărunţit
toate pădurile.

Doar cu primăvara
fac schimb de culori:
eu îi dau puţin roşu
din viaţa mea
pentru obrajii trandafirilor
ea îmi pune
puţin alb în păr.

Ducând toate anotimpurile-n spate
merg mai departe
ignorând inocenţa vrăbiilor.

Un cântec de lumină

Trezire uimită
în şoapta din zori.
Pe ceruri de-aşteptare
şi de nori,
adâncul inimii uitat
un alb fluid mi-a invadat.

În adâcimea mut-a clipei
ce curge-nfiorat spre ieri
o bucurie revărsată
m-a invadat
ca altădată.

Ningea...
Fulgi uriaşi de catifea
ce casa, blând, mi-au luminat
cădeau--imensitate albă
pe sufletul transfigurat.

Parcă eram, a mia oară,
în cuibul inimii lăsat,
copilul de odinioară.

Cu mâna-ntinsă, fericit,
prindeam în palma tremurândă
al bucuriei infinit.

Şi am uitat de ani, de plâns.
În spaţiul luminat şi nins,
din sufletul fără de vină,
s-a revărsat nestăpânit
un cântec de lumina.

Coboram

Ceru-şi pleacă pe fereastră
fruntea-ngândurată;
stă uimit că nu găseşte
raiul de-altădată.

Parcă ieri, acasă, toţi
ne-aşezam la cină;
rugăciunea îmbracă
totul în lumină.

Astăzi, dincolo de cer
s-au mutat părinţii
şi-au plecat smeriţi cu ei
din icoane, sfinţii.

Necuprinsu-ncremenit
în albastre unde,
cerne, parcă, adormit
mutele secunde.

În adâncul nevăzut
coboram întruna
pe când ne zâmbeşte strâmb
sus, pe ceruri, luna.

Mă ninge cald

Lumina trist-a dorului nespus
spală blând
a nopţii mângâiere
şi se prelinge-n suflet,
amăgit,
albastrul pur al roiului de stele.

Mă ninge cald
o aşteptare-n zori.
Înfăşurată-n mantia tristeţii,
culeg în palme
lacrimi de ninsori,
albul incert
din ochii dimineţii.

Dar toate pier
în derizoriu mut,
în haosul uitării, nesfârşit.
Al speranţei glas
mă ispiteşte iar,
când soarele, pe ceruri
s-a ivit.

Poeme de **Adrian BOTEZ**

Esenţa întunericului

esenţa întunericului este
lumina: când

le-a poruncit Dumnezeu să iasă din
fructul întunericului – sâmburii erau

constelaţii şi
suflete arzânde - vâlvătăi exasperate de
crezuri

Târzii

eu n-am ştiut preţui – tânăr fiind
tămâia de izmă – greierii sobei
văzduhu-n vâltori de stele-asfinţind
gureşe-izvoare – seminţe-ale vorbei

nici munţi covârşiţi de păduri aiurind:
acum abia văd cum poţi fi – nefiind!
...dar ce-ajută cuta de inimă-n plus
când – bătrân - pui cruce la tot ce-i de pus?

sufletul meu – liberat de scaieţi
va trece cu mult un hotar de nămeţi
duhul meu – torţă-n oglinzi de fântâni

suie-nviat la tron pogorât din lumini
...din tot ce tânăr vise nu-şi hrăni
bătrân sterp duh cerşeşte-a veşnicì...!

Paradis

în ramurile Lui Hristos stau
încuibate duhuri de
lumină: e-atâta linişte slăvită
cum nici într-o grădină

n-ai nevoinţă de toiag – nici
poticneşti pietrişul – că-n suflet s-au
deschis tăcute
arìpi plutind furişul

te-ncumeţi să priveşti sfios
oceanul de frunzare: nu pleacă
niciodată valuri – ci
vin spre luminare

precum o floarea-soarelui tăcută
şi râvnitoare dar şi mută
cu faţa limpede spre-orbire
spre-nalta vatră de uimire
simţi răni trecute – umilinţe
cum se închid la foc de vise

tot ce odată viaţa scrise
uscat – căzut e-acum din slovă
şi parcă-i mai stufos în fire
mai primitor în paradise...

...a început să ningă gingaş
în şoaptă nouă de citire
fără voce ori greş
cu flori de cireş
cu cântec de probă...

...sunt – sub dumnezeiesc
patrafir - Luminatul
Mire!

Tinker Tailor Soldier Spy

de Mădălina POJOGA

Tinker Tailor Soldier Spy, apărut în anul 2011, nu este genul de film pe care îl poți vedea într-o seară de sâmbătă la un cinema multiplex alături de o pungă de popcorn. Dificil, el are nevoie de atenția completă a privitorului pentru ca acesta să înțeleagă firul narativ, dar și în a-și folosi intelectul pentru descifrarea indicilor care sunt date pe parcursul a două ore.

Londra 1973. O cârtiță este infiltrată in Serviciile Secrete ale Marii Britanii, cunoscute sub numele de MI6. George Smiley (Gary Oldman) este singurul care o poate descoperi, nu doar datorită profesionalismului de care dă dovadă și care reiese din fiecare gest al său, dar și datorită faptului că nu pare a avea vreun interes anume pentru a colabora cu KGB, condus de un personaj cunoscut sub numele de Karla.

Pentru Smiley, investigarea foștilor colegi este un adevărat ritual. De la alegerea unor noi ochelari de vedere care vor deveni o amprentă personală, alegerea unui apartament potrivit ca sediu, până la conversațiile pe care le are cu personajele, fără a fi intimidant. Dă dovadă de un calm fără cusur, chiar și atunci când o vede pe Ann, soția lui, înșelându-l. Ea este călcâiul lui Ahile pentru Smiley pentru că ea este doar un mijloc de distragere, de camuflare a identității cârtiței.

Smiley, deși este un personaj singuratic, obsedat de detalii, este controlat discret de către soția lui, o antiteză a fetei Bond clasice, cu toate că o face neintenționat. Ann e tot un pion pe o tablă de șah unde fiecare crede că e Regina și restul sunt doar niște pioni.

Descoperirea cârtiței duce la numirea în fruntea conducerii pe George Smiley care dă dovadă de modestie nu doar în primirea funcției, dar și pe tot parcursul anchetei. O modestie și o discreție completată de o eleganță tipic britanică, o combinație care se potrivește perfect rolului de spion.

Una dintre scenele memorabile ale acestui film este petrecerea de Crăciun, ciudată de la început până la sfârșit. O scenă plină de subtilitate redată în flash-back-uri care dă indicii necesare pentru identificarea relațiilor ascunse dintre personaje. Cu toate acestea nu trebuie uitat Moș Crăciun cu mască de Lenin care dă tonul imnului sovietic căruia i se vor alătura cei prezenți, toți agenți ai Serviciului Secret aflați în plin Război Rece. Absurditatea situației reprezintă în același timp și frumusețea ei.

Atenția la detalii nu trebuie trebuie trecută cu vederea, în special când vine vorba de vestimentația personajelor și în crearea mediului în care acestea se desfășoară. Cei mai în vârstă poartă costum din trei piese predominant în culori închise, iar cei tineri au întotdeauna un detaliu care va da culoare ținutelor, deși per ansamblu sobrietatea predomină. Nu în ultimul rând este prezent trenciul care deja în cultura populară reprezintă un articol vestimentar de referință pentru un spion respectabil. Toată această atmosferă a filmului, desfășurat în Londra, este întreținută și în funcție de ecleraj. Acțiunea din Londra și împrejurimi se desfășoară într-o atmosferă sumbră, rece, acoperită de ceața londoneză.

Tinker Tailor Soldier Spy a reușit să aducă o nouă imagine, una discretă, dar cu stil lumii spionajului. În acest film nu există urmăriri de mașini sau schimburi de focuri. Se bazează pe un singur lucru și anume inteligența, o caracteristică care ar trebui să predomine în tot ceea ce înseamnă un spion.

Din culisele „spectacolului mediatic”

de Mihai SUCIU

Spectacolul Globalizării ne circimscrie pe toți; un regizor nevăzut ne distribuie pe fiecare în dublu rol: actor și spectator. În prim-planul scenei sau în fundal, ca actor. Pasiv de regulă, ca simplu spectator, fără posibilitatea de a interveni în evoluția conflictului derulat „pe scenă”. Cel mult, repugnându-ți rolul de aplaudac, arunci cu roșii (tot mai scumpe!) și cu înjurături (tot mai ieftine, stoc supranormativ) în protagoniștii care joacă sau se joacă, inclusiv cu destinul tău. Apetitul pentru spectacol/spectacular (Teatrocrația) este amplificată până la paroxism de Media (Mediacrația). Totul se reduce la manipulare: fie că manipulăm, fie că suntem manipulați, spectacol să fie!

Sus cortina, doamnelor, domnișoarelor și domnilor!

Ne propunem investigarea elementelor componente ale spectacolului parateatral din Media, în contextul în care spectacularul a devenit suport al discursului mediatic postmodern, prin escamotarea și chiar sfidarea normelor deontologice ale profesiei de ziarist. Iar efectele teatralizării nu sunt tocmai benefice pentru spațiul mediatic, ducând la bulversarea funcțiilor tradiționale ale presei (de la informare, la manipulare; alienarea, tembelizarea receptorului mesajului mediatic) și anulând însăși rațiunea apariției acestor mijloace ale comunicării de masă.

Prin externalizarea Teatrului în Media, speculând apetența pentru spectacol a omului, presa postmodernă face mari eforturi de a promova somnul cel de moarte, „mișcarea autonomă a neviului” (Guy Debord), prin recurs la această inversiune concretă a vieții numită spectacol, impunând în fond un fals în locul realului. Or, cea ce este permis Teatrului - Teatru - „... formă sublimă de trădare a realității” (Sorin Crișan) - nu este valabil și pentru Media. Dinspre adecvarea la spațiul de emisie, oferta mediatică depășește cu mult cererea; nu fără excepții, nu consumatorul de Media este cel care solicită mediatizarea sordidului vieții, incursiunile mediatice în zonele subumanului, kitsch-ul, fiind nevoit doar să le ingurgiteze – până la un punct! -, generos servite de adepții și creatorii unei prese pestilențiale, circumscrisă unor interese strict pragmatice. Excesul de spectacularizare conduce la deconceptualizarea informației, glisată în zona pateticului.

Finalmente, raptul și aglutinarea de elemente și metodologii nespecifice duc presa spre pierzanie. Soluția unică de ieșire din această convalescență este redefinirea profesiei, raportarea ei la standardele profesionale și etice ale jurnalismului internațional. Altfel spus, revenirea la paradigmă. A informa corect și onest, a reverbera adevărul rămâne șansa de recredibilizare, implicit de supraviețuire, a presei. Idealul profesional al gazetarului de vocație este să devină o voce autentică, distinctă, nu „vuvuzelă”, portavoce a unor interese, reverberând și amplificând mesaje în care nu crede. Iar în plan etic, verticalitatea exclude inechivoc comportamentul reptilian.

Veritabilul câine de pază al democrației respinge gudu-ratul sau lătratul la lună, specifice javrei. Deși poate părea desuet, îndemnul lui Caragiale stă în picioare peste veac: „Cinste și gramatică!”

Durerile (facerii) presei

Marcată mai mult (nu prea mult!) de breslași decât de „andresanți” – beneficiari sau subiecți-clienți - , am mai bifat o ediție a unicei sărbători a jurnalismului de la noi, Ziua Libertății Presei. De altfel, nu prea fericit botezată „Ziua”; libertatea presei nu ar trebui restrânsă la o zi, ea trebuie să fie permanență.

„E liberă presa sau nu prea?” a fost întrebarea-cheie a Zilei. Răspunsul onest: este și nu prea! O mie și unu de argumente pot pleda pro sau contra. Din păcate, într-o societate ce se zbate dureros să-și afle drumul, nici presa nu face excepție. Nu este nici mai bună, nici mai rea decât societatea. Iar tarele care marchează vremurile nu ocolesc nici bietul gazetar sub vremuri.

Din capul locului, nu trebuie ignorată evoluția de ansamblu a domeniului MEDIA din România. Comparația cu ce a fost ante ’89 nici nu intră în discuție. Cel mult, comparația cu ceea ce ar trebui să fie presa într-un stat democratic. Și asta pentru că nici spectaculoase sărituri peste cal nu ne lipsesc. Unii „baroni” de presă, ghiftuiți și aroganți, se cred mai presus de toți și de toate. Inclusiv de lege. Or, menirea presei este de a controla puterile statului de drept (legislativă, executivă și judecătorească), nu de a li se substitui. Am mai spus-o, „puterea a patra” este doar putere …metaforică. Gazetarul nu este nici polițist, nici procuror, nici sereist; cel mult „sub acoperire”. Nici dintr-ăștia nu ne lipsesc, se pare, dar nu ne și reprezintă.

Ce-i drept, diversitatea în presă e mare. Mare fauna. Mare și grădina! Profesioniști veritabili, consacrați profesiei până la sacrificiul de sine, călîți pe „fronturi”, imuni la tentativele parșive de corupere, străini de compromis. Mereu „voci ale celor fără de voce”, mereu treji, câini de pază (ai democrației), hăituiți și prost plătiți, nerefuzându-și condiția și soarta câinești. Și asta numai și numai din pasiune, nu din interes sau perversie. „Scriu nu pentru că pot să scriu, ci pentru că nu pot să nu scriu!” punea punct pe i un confrate. (Nu-i mai puțin adevărat că și soarta câinilor a mai evoluat. Unii o duc chiar prea bine, beneficiind și de un lătrat mai convingător,cu mulți decibeli).

Nu înseamnă că ne lipsesc neaveniții sau nechemații: veleitari, agramați ș.a. Droaie de vedete și… curvete de presă (sau din presă!), vorba unei colege, ființe umanoide bine dotate cu… picioare superlongi în loc de cap și șuvițe blonde, premiante la oral, dar corigente la proba scrisă.

Să mai afirmi că presa nu-i liberă! Dimpotrivă, beneficiem de o presă cu brațele și cu porțile larg deschise, aplicând peste veacuri îndemnul „managerului” Heliade Rădulescu: „Scrieți, băieți, numai scrieți!”. Câtă valoare, atâta conștiință. Mișună gazetari „populari”, traseiști de la o televiziune la alta. Șefi de publicații care se cred atoateștiutori, dar și vectori de conștiință, deși unii și-au vârât nasul adânc și prin zoaiele politicii, continuând să se declare neprihăniți, chiar săraci și cinstiți, vorba regretatului Ion. Trăiască fariseismul!

A proliferat nefericit și mercenariatul de presă în relația cu „dalmațienii”, gen „Te protejăm, te costă!”. „Pui botul, nu scriu!”. Sau scriu numai de bine. Cazuri în care este mai „fezabil” și mai rentabil să nu scrii/publici, spre a nu deranja sensibilități și somități, cu referință specială la zona politicului (confundat cu economicul!). Celebrul slogan al nemuritorului Pamfil Șeicaru, „Șantajul și etajul”, mai stă în picioare Halal deontologie! Nu lipsesc nici presiunile din interior asupra angajaților, constrânși să scrie după dictare. Aici, ar încăpea un antidot: clauza de conștiință. Ce nu-ți convine deontologic, nu scrii. Dar câți gazetari au în contractul de muncă o asemenea clauză? Au grijă boșii să o escamoteze. „Nu-ți convine, valea!”.

Am trecut în revistă doar câteva expresii ale libertății presei din România. Finalmente, libertatea presei este suma libertăților gazetarilor. Unde nu-i lege, e negociere. O lege a presei nu avem. Unii nici nu și-o doresc. Prietenii (lor) știu de ce!

Iar asanarea, purificarea, exorcizarea ar trebui să pornească din interior, spre a putea privi în ochi omul de rând. În stadiul actual de evoluție a presei, se mai ascunde gunoiul sub preș. Amintita clauză de conștiință este operantă doar acolo unde este conștiință.

„… cum puteam, ochi având, să nu văz, văzând, să nu iau aminte, luând aminte, să nu asemăn, asemănând, să nu judec binele și să nu pohtesc a-l face ?!” , se minuna, în urmă cu aproape două veacuri, numitul Dinicu Golescu, remarcabil reporter („Însemnare a călătoriei mele făcute în anii 1824, 1825, 1826”), dar și veritabil deontolog, animat până la suferință de respectul pentru adevăr și punerea lui în pagină fără mistificare. „Cinste și gramatică!”

CNSLR Frăția MUREȘ
www.cnslrfratia-ms.ro

AZOMURES
An AMEROPA Company
Strada Gheorghe Doja, nr. 300
Tîrgu Mureș, 540237
județul Mureș, ROMÂNIA

reea
www.reea.net

FARMACIE • GYÓGYSZERTÁR
B&B

"Schimbare la față" la minigaleria cu vânzare a Fondului Plastic

de Mana BUCUR, artist ceramist

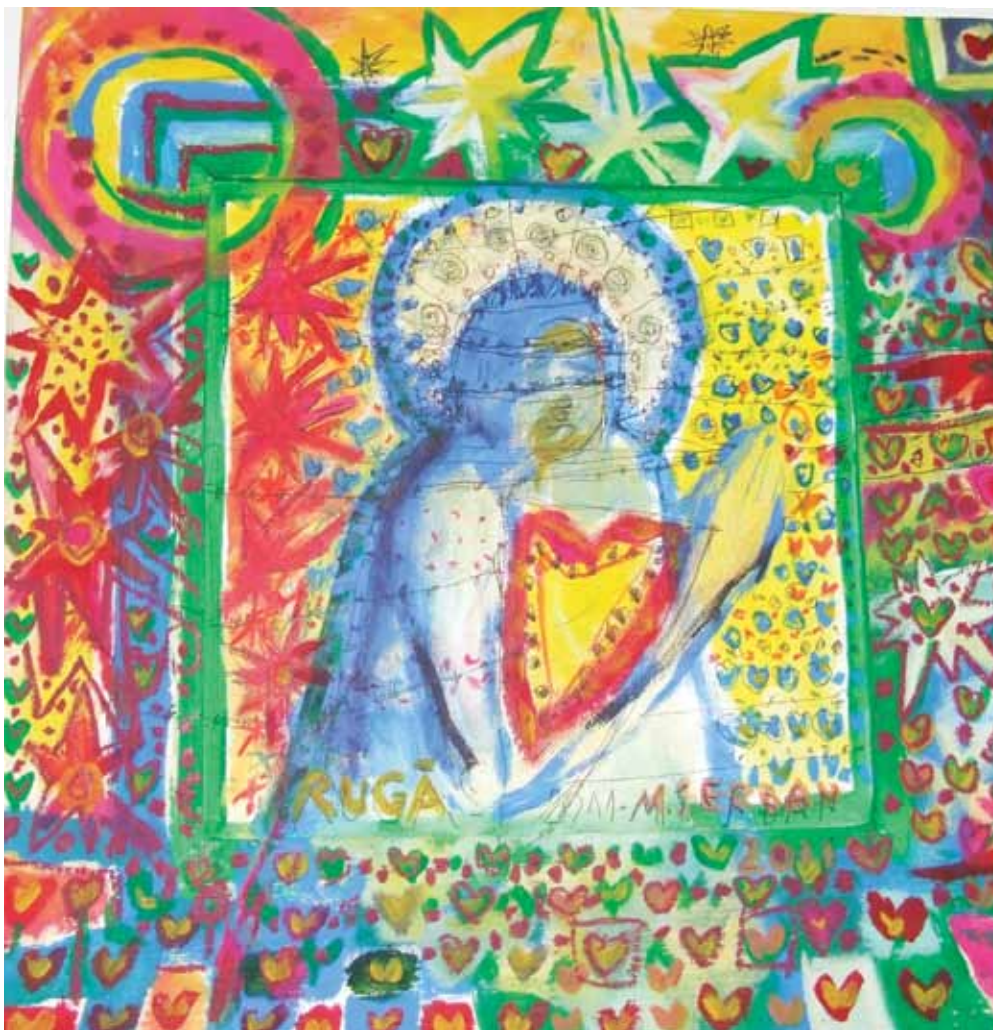

După ce în lunile anterioare au fost expuse lucrările executate în tehnica emailului pe metal ale artistei Birtala Vidra Eva mai apoi picturile artistei plastice Rodica Vescan aveți ocazia să admirați în luna februarie lucrările graficienei Mariana Şerban.

Despre colega noastră Mariana vă pot spune că este deja binecunoscută nu numai pe plan local ci şi național chiar şi peste hotare unde a avut multe participări la saloane şi expoziții.

Tablourile sale sunt o îngemănare grafică/pictură, artista fiind formată la renumita şcoală clujeană "Ion Andreeescu" - secția grafică, stăpânind totodată la fel de bine şi arta culorilor. Mica expoziție cu vânzare abordează şi o tematică uşor religioasă (îngeraşi) cu desene jucăuşe propice pentru lumea copiilor şi nu numai, ceea ce ne duce cu gândul la apropiata sărbătoare a creştinătății, Paştele. Dar nu am de gând să vă dezvălui chiar totul lăsându-vă să descoperiți singuri "mica lume colorată" oferită cu generozitate de artistă.

Mai puteți găsi aici o mare diversitate de obiecte de artă ce aşteaptă să fie achiziționate. În context cu cele spuse mai sus vă promit că vă voi ține la curent despre noile expoziții organizate în minigaleria noastră.

Ziua Internațională a Limbii Materne la muzeu

Cu ocazia Zilei Internaționale a Limbii Materne, Secția de Științele Naturii din cadrul Muzeului Județean Mureș va organiza o miniexpoziție temporară și o masă rotundă.

Vedetele miniexpoziției de anul acesta vor fi câteva alge exotice, toate făcând parte din patrimoniul Muzeului Județean Mureș.

Evenimentul expozițional va fi urmat de o masă rotundă, dedicată curiozităților din lumea algelor exotice.

Săptămâna aceasta, începând de miercuri, 20 februarie 2013, elevi români și maghiari de la mai multe instituții de învățământ preuniversitar din județul Mureș, vor participa la acest eveniment, care va avea loc la sediul Secției de Științele Naturii din Târgu-Mureș, de pe strada Horea nr. 24.

Daniela Botoș,
șef de Secție Științele Naturii
Muzeul Județean Mureș

CENACLU • CENACLU

Dan CĂCIULĂ

E veselie langa sat

E veselie lânga sat
În fiecare seară
Unde se-aude ne-ncetat
Acordul de chitară.

Se-aude de vreo două seri
Cu multa gălăgie
Dar parcă sunetul de ieri
Produce nostalgie.

Şi-aşa frumos a răsunat
De mi-a intrat în suflet
Stăteam şi ascultam pe pat
Profund, acelaşi sunet.

Ca un ecou neauzit
Ce prin păduri se pierde
Se naşte dinspre asfințit
De lângă codrul verde.

Parcă este un dar divin
Din ceruri parcă vine
Nu ştiu de este dor sau chin
Sau veste de la tine.

Ador s-ascult la nesfarşit
În fiecare seara,
Un sunet nemaipomenit,
Un sunet de chitară.

Nebun

Ard ca o carte ruptă între pagini
Ca un cărbune care s-a aprins
Visând a ta iubire fără margini
Ce mă va duce până-n paradis.

Nu ştiu, exagerez, dar vreau iubire
Dorul de tine nu pot să-l opresc
Nu pot, nu vreau să schimb a mea gândire
În mod ciudat eu simt că te iubesc.

Ah! Nu vreau să mă crezi în nebunie
Dar după toate câte am să-ti spun
Prin versuri în această poezie
Vei crede în final că sunt nebun.

La izvoarele sufletului românesc

(Urmare din pagina 1)

„care se strâng în haite, iar pe deasupra lor trec stoluri negre de ciori şi de corbi în căutare de hoituri, în timp ce cloţanii ies chiţăind de prin munţi de gunoaie lăsate la dospit... Vezi pretutindeni ruine de fabrici şi uzine, ziduri de hale prăbuşite, silozuri goale şi ruginite scârţâie în vânt şi atârnă parcă din nori macarale părăsite ca nişte spânzurători uriaşe, pe care le sparg apoi nevoiaşii cu barosul, ca să tragă din ele sârme şi fiare coclite. Ogoarele care se întind năpădite de pir, de rogoz şi scaieţi, arse pe alocuri de foc şi năpădite de soare, se nisipesc treptat semănând a pustie. Porcii, caii şi toate vitele au fost lăsate să moară de foame, rozând la zăbrele de cuşcă, ca şi găinele care se mâncau unele pe altele sau erau arse cu raţe şi gâşte cu tot în crematorii de către călăii îmbrăcaţi în salopete de cosmonauţi..." (pp. 8-9) Înstrăinat şi îndepărtat de tot ceea ce era valoros şi curat în obiceiurile, în tradiţiile şi-n vieţuirea lui cotidiană, statornicită de-a lungul veacurilor, aflat acum într-o situaţie mai mult decât stânjenitoare, românul a ajuns pribeag fără de rost şi fără de voie printr-o Europă crizată şi neurastenică, fiind pe cale de a-şi pierde limba, configuraţia sa etnică şi însăşi identitatea. Din astfel de stări de lucruri sunt „rupte" aceste reflecţii, eseistul precizând că el nu a făcut altceva decât să consemneze „o parte din tânguirile sufletului românesc sau ale duhului nostru, căruia am încercat după puterile noastre să-i aducem cinstirea cuvenită." (p. 12)

Coborând către izvoarele sufletului românesc, scriitorul stăruie asupra importanţei elementului educaţional în „formarea" individului uman şi a convieţuirii lui în cetate, care, în dobândirea de cunoştinţe noi, mai ales a celor de natură tehnică, poate fi socotită chiar echivalentul supravieţuirii în străvechile aşezări traco-getice – mărturie în acest sens stând armele de apărare şi de atac, precum „celebrele rapiere de tip Boiu, fabricate în Transilvania şi cunoscute până în ţările nordice." (p. 14). Toate acestea demonstrează că strămoşii noştri îndepărtaţi stăpâneau ştiinţa prelucrării metalelor, aşa-zisa *ignotehnică*, armele menţionate având „pe mânere însemnul spiralei, marca faurilor daci, care se închinau la zeitatea Ignis, a focului şi a soarelui dogoritor." (Ibidem). Înfrânţi de legiunile romane prin numărul covârşitor de soldaţi al acestora, geto-dacii care stăpâneau meşteşugul prelucrării fierului au fost ucişi sau luaţi în prizonierat la Roma, în locul lor fiind aduşi meşteri străini, din Iliria şi Dalmaţia. Apoi, după două secole de stăpânire romană în Dacia, armata şi meşterii imperiali au fost retraşi în sudul Dunării, în timpul împăratului Aurelian (271-275 d. Chr.), autohtonii fiind lăsaţi în voia sorţii, fără posibilitatea practică de a-şi fabrica armele de apărare, atât de trebuincioase în vremea frământată a marilor migraţii ale popoarelor, din această parte a bătrânului continent.

Dar trebuie să subliniem că procesul educaţional, implicând inclusiv acumularea unor cunoştiinţe tehnice, era în antichitate un proces complex, grupurile de tineri şi de adolescenţi fiind selecaţi şi instruiţi în aşa-zisele „case ale bărbaţilor" (*andreion*), în baza unor criterii foarte riguroase, autorul amintind, în acest sens, de *telchini* şi de *cabiri,* cei din urmă fiind „reprezentaţi pe monumente ca purtători de ciocane (însemne ale faurilor). Practică menţinută uneori şi la jocurile noastre de căluşari." (p. 15) Aşadar, pe la 12 ani, în comunitatea românească timpurie băieţii erau luaţi şi duşi la stână pentru a deprinde meseria păstoritului, urmând ca de la 20 de ani să treacă în „clasa" junilor, căpătând „atribuţii social-organizatorice, matrimoniale şi festivale: păzeau comunitatea, judecau abaterile, organizau petrecerile, nunţile, jocurile..." (p. 16)

Sub semn creştin, odată cu „creşterea" culturală înregistrată în evul mediu, când la noi s-au impus scrierile religioase în limba slavonă, este amintită, în anul 1495, „sfânta biserică şi şcoala" din Şcheii Braşovului, care funcţiona pe două „cicluri" de învăţătură: „unul primar, cu termen redus, şi unul superior, pentru viitorii dascăli şi preoţi, la care se învăţa slavona, dar şi greaca şi latina." (p. 21) Perioada de glorie a primei şcoli româneşti, aceea de pe lângă Biserica Sf. Nicolae, din Şchei, a fost, conchide autorul, cea a „tiparului coresian", ea continuându-şi, apoi, activitatea câteva secole la rând, dar intrând în penumbră în veacul al XIX-lea, când se înfiinţează Gimnaziul ortodox român, care se va numi Liceul „Andrei Şaguna".

Pe urmele reflecţiilor lui Lucian Blaga şi Constantin Noica, care se arată în scrierile lor uimiţi de „bisericuţele" maramureşene, academicianul Alexandru Surdu se referă şi el cu admiraţie la zestrea spirituală şi naturală a satelor din nord, „pierdute printre dealuri şi văi, pe care le recunoşti de la mare distanţă după turlele imense de biserici, cum nu se mai văd pe alte meleaguri. Un fel de turnuri Eiffel ale românităţii creştine. (p. 23) Dar aceste descrieri plastice constituie doar un pretext pentru a relata o întâmplare mai puţin obişnuită, petrecută la începutul secolului XX, când „pe un deal de lângă satul Ieud, în turla unei astfel de biserici, a unei mânăstiri străvechi (din 1364), preotul Artemiu Anderco a găsit un sbornic (miscelaneu), o culegere de texte manuscrise şi tipărite, cu 211 file, de format în 4º (20x16 cm). Manuscrisul a fost adus, în anul 1921, de către Andrei Bârseanu, atunci vicepreşedinte al Academiei Române, la Biblioteca Academiei, unde a fost prezentat sub denumirea de *Codicele de la Ieud*. Dar *Sbornicul* sau *Miscelaneul ieudean* avea să fie „rupt în bucăţi, ce-i drept nu cu toporul, cum au făcut-o găsitorii Tezaurului de la Pietroasa, dar tot în patru bucăţi, cu cote diferite, în depozite diferite." (p. 25) Această „sfâşiere" a lucrării a îngreunat cercetarea manuscrisului, în integralitatea lui, cele patru părţi fiind studiate separat, adică în următoarea formă descompusă: două părţi din *Manuscrisul de la Ieud* (în slavonă de mână şi de tipar, dar şi în chirilică românească), *Pravila* şi *Legenda Duminicii*. Dar filosoful devine entuziast când, în cele din urmă, intră şi în posesia copertelor: „avem... şi coperţile de lemn, acoperite cu piele afumată, între care s-a găsit cândva şi miezul cărţilor înstrăinate azi." (p. 25) Apoi a urmat o perioadă fastă pentru această comoară a spiritualităţii noastre: interesul stârnit de *Codex* a dus la fondarea *Festivalului Naţional „Codicele de la Ieud"* care, în 2010, înregistra cea de-a XVI-a ediţie!

În această manieră, deosebit de limpede în expunere şi de plăcută la lectură, abordează eseistul şi alte aspecte interesante ale vieţii spirituale româneşti. Dintre aceste „episoade" eseistice vom aminti: descoperirea *Primului paremiar românesc*, în 1967, de către preotul doctor Vasile Oltean – directorul Muzeului celei dintâi şcoli româneşti din Şcheii Braşovului, datând cu 200 de ani dinainte de paremiile miropolitului Dosoftei al Moldovei; cazul echivalenţelor în limba română a categoriilor logicii lui Arstotel în *Compendiolum*-ul de logică al lui Dimitrie Cantemir, cu folosirea unei terminologii deosebit de sugestive (ca *ceinţă* sau *estime, câtinţă* şi *feldeinţă* – în loc esenţă, cantitate şi, respectiv, calitate); rememorarea unor pagini din istoria creştinismului autohton, unele învăluite într-o uşoară aură de legendă, prilejuite de bicentenarul Mitropolitului Andrei Şaguna; jubileul de un veac şi jumătate de la înfiinţarea Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român (1861-2011) constituie prilejul evocării unor mari bărbaţi ai spiritualităţii noastre care, în vremuri de restrişte, „au încercat şi chiar au reuşit, adesea cu sângele lor, să spele ruşinea timpului." (p. 80); scoaterea la lumină, din penumbrele milenare ale timpului, a „cetăţii cu nume de regină" – Cidonia (Codlea); varianta unui spaţiu cultural distinct al românilor, *Spaţiul Bărăganului*, în viziunea filosofului „astral" Vasile Băncilă, ca o replică la *Spaţiul mioritic*, fapt recunoscut şi de marele gânditor Lucian Blaga, în însemnările sale, unde se referea la *Dunărea împărătească*. Apoi, în continuarea lecturii, aflăm cu mirare că limba în care vorbeşte Dumnezeu cel mai bine, cel puţin în primul verset al *Evangheliei după Ioan* („La început a fost cuvântul..."), este chiar limba română, aceasta în baza descoperirii lui Noica prin care alăturarea românească a lui *întru* cu *rostire* sugerează spontan ideea că „întru obârşie era rostirea", prin care *Logosul* şi *Începutul* sunt nu doar cosubstanţiale, dar şi simultane în planul acţiunii; iar fermecătorul povestitor George Ungureanu, aflat în preajma centenarului, „un colindător prin timp, cu vreo viteză numai de el ştiută..."(p.112), fiind situat mereu înlăuntrul întâmplării pe care o povesteşte, este botezat, simplu şi convingător: „povestaşul de la Câmpulung." Alte glose sunt consacrate unor cărţi, ca aceea a lui In Itu – *Pe culmile bucuriei. Jurnalul zidirii* –, unde comentatorul surprinde interesul fiinţei umane de „a pătrunde, dacă nu cu adevărat, cel puţin cu ochii minţii, în tainiţele acestei construcţii, care este zid şi om, facere şi desfacere...(p.116). Mai implicat este eseistul când vine vorba de scrierile din tinereţe ale lui Constantin Noica, acesta, fiind „cam agitat" de felul lui, „se urca şi cobora din mers în tranvaiele cu cai", tot atunci publicând o carte de filosofie extrem de originală – *Mathesis sau bucuriile simple* –,care era o pledoarie pentru o viaţă trăită fără excese şi cu măsură în toate, cam după dictonul grecilor antici, datoria fiinţei umane fiind de a evita apriori cele şapte păcate „gnoseologice"; iar comentariul dedicat aspectelor morale ale existenţei omeneşti continuă, într-un anumit fel, în microseul „Petre Andrei despre fericire", cu referiri la o lucrare despre fericire a acestuias, evident de inspiraţie aristotelică, dacă ne gândim cât de mult se aseamănă ideile acestuia cu reflecţiile Stagiritului din *Etica nicomahică*: „ca şi bucuria, fericirea este legată în mod evident de plăcere, durerea şi suferinţa fiind opuse acesteia..." (p.137). „Duhul sărbătorii" şi „Povestea iubirii la români" – sunt alte cercetări iedite, dedicate acum specificului spiritualităţii româneşti de odinioară, ţinând de normele nescrise ale tradiţiilor noastre ancestrale, semnalate anterior şi de Vasile Băncilă, după cum „circuitul complex al iubirii la români începea cu dragostea de mamă, trecea firesc prin dragostea de frate şi de soră în sânul familiei, care era extinsă apoi spre toată comunitatea prin fârtaţi şi prin surate, ajungând la confruntarea dramatică a logodnei din dragoste, urmată apoi de logodna reală şi de căsătorie, după care se încheia pentru o vreme tot cu dragostea de mamă, cea roditoare de pruncie, şi cu deschiderea unui alt ciclu, pe fundalul permanent al dragostei pentru întreaga natură şi pentru Maica Domnului, care le-a ascultat rugăciunile."(p.184)

Avem, aşadar, în aceste tablete filosofice, câteva gânduri din care se configurează sufletul colectiv al acestui neam – suflet asupra căruia au reflectat şi Blaga, şi Băncilă, şi Noica şi multe alte spirite alese ale Panteonului nostru cultural. Pe urmele acestor vrednici înaintaşi a purces şi filosoful de la Braşov, scriind nu doar frumos, ci şi credibil, am putea spune chiar că ţinând o mână pe pană şi alta pe inimă, de unde au rezultat aceste caligrafiei mirifice: „Oricum ne-am imagina sufletul nostru, ca spirit sau ca duh, el este legat de locurile acestea: de munţi, de plaiuri şi de ape, de bărăgane şi de mări, din care s-a ridicat, cu voia Bunului Dumnezeu, şi în care se va întoarce..." (p. 195)

Iar cu acest gen de reflecţii, în care ne regăsim cu totul contopiţi cu sufletul neamului nostru, de care, în ultima vreme, ne-am cam îndepărtat, nu putem fi decât solidari!

Vă mulţumim, domnule academician, pentru aceste frumoase şi senine gânduri! Vă mulţumim şi, acum, la împlinirea a trei sferturi de veac de existenţă, vă rugăm să ne trăiţi întru mulţi ani!

Literatura română şi iluziile ei

(urmare din pagina 1)

de la „tabuizarea patrimoniului literar", la canonizarea şi supralicitarea unor scriitori sau la obsesia vechimii, Eugen Negrici realizează, în cartea sa, un tablou cuprinzător al maladiilor ce au la bază iluzionarea de sine.

Mecanismul iluzionării funcţionează, în viziunea autorului, pe mai multe paliere şi dimensiuni, cu consecinţe şi grade diferite de efect asupra conformaţiei receptării adecvate a literaturii române. Primul capitol, de pildă, *Viziunea asupra statutului literaturii şi al literaţilor* are aspectul unui tablou sinoptic al tarelor iluzionării (*Nevoia de repere stabile, Pioşenia globală, Postura statornic admirativă, Tabuizarea patrimoniului cultural, Fabrica de sfinţi* – sunt titlurile unor subcapitole suficient de elocvente pentru mecanismele şi conceptele deconstruirii, ale dezvrăjirii şi demitizării cu care operează autorul). La nivelul literaturii vechi, unii cercetători, cuprinşi de zel protocronic, s-au străduit să găsească resurse estetice acolo unde nu prea existau, exacerbând totodată prezenţa unui pretins baroc românesc. Un important motor al iluzionării îl reprezintă, în concepţia autorului, conceptul de protocronism, cu toate efectele sale nedorite asupra literaturii române. În cadrul reprezentării deformate a trecutului. Eugen Negrici inventariază câteva maladii ale reprezentării de sine, de la „mimarea normalităţii", la „râvna sincronizării cu orice preţ", la „obsesiile nobiliare" sau la „obsesiile vechimii".

Supralicitarea unor momente, accente culturale sau literare e prezentă mai cu seamă în istoriile literare. La Călinescu, de pildă, sunt explorate, nu întotdeauna argumentat, însă, resorturile şi efectele idealizării (inducerea senzaţiei de avuţie, procedee de înnobilare etc.). Eugen Negrici caută să dezamorseze iluziile literaturii române, să-i privească fără prejudecăţi culmile şi văile, să-i cartografieze cu precizie, calm şi exigenţă relieful adesea inflamat, alcătuind „un fel de repertoriu al energiilor pierdute, al situărilor greşite, al erorilor generalizate, un ghid al prejudecăţilor literare contemporane, al obsesiilor, al falselor concepte, al clişeelor, superstiţiilor şi viziunilor eronate ale istoriilor literare", chiar dacă nu toate verdictele negative ale criticului sunt pe deplin meritate, iar unele sancţiuni drastice nu sunt, cu toate şi în aceeaşi măsură, argumentate sau întemeiate pe o realitate textuală.

CENACLU

Liviu MOLDOVAN

CINE SUNT EU ?

Cine sunt eu? O frunză-ngălbenită
Desprinsă dintr-un pom însingurat
Sunt lacrima de ploaie răvăşită
Pe brazda de ţărână de la sat
  Cine sunt eu? Un pumn de oseminte
  Din lutul jilav frământat de roţi
  Sunt roua dimineţii pe morminte
  Duios acoperindu-i pe cei morţi
Cine sunt eu? Un fel de târâtoare
Neînsemnată pe un glob rotat
Sunt pasărea eternă călătoare
Ce taie orizontu-n lung şi-n lat
  Cine sunt eu? O salcie pletoasă
  Cu fruntea verde prăbuşită-n apă
  Sunt uliţa în colb mereu spre casă
  Şi smocul de mohor tăiat de sapă
Cine sunt eu? Un boţ rotund de humă
Din care vase scoate-n mâini olarul
Sunt mărul cel dulceag bătut de brumă
Ţăranul asudat ce-şi mână carul
  Cine sunt eu? Un flutur călător
  Sărut petala gingaşă de floare
  Sunt cel ce de frumos îi este dor
  Şi nu va zăbovi prea mult sub soare.

ION ILIE MILEŞAN – 80!

Ne face o mare bucurie să l felicităm pe colegul nostru, distinsul scriitor ***Ion Ilie Mileşan,*** *membru al Uniunii Scriitorilor, la Filiala Târgu-Mureş – afirmat ca un talentat prozator, dar şi ca eseist, critic şi istoric literar –, la împlinirea frumoasei vârste de 80 de ani!*

La mulţi Ani, Mile!

Le reamintim cititorilor că scriitorul şi profesorul universitar Ion Ilie Mileşan s-a născut la data de 29 ianuarie 1933, în comuna Orosfaia, jud. Bistriţa-Năsăud. Este autorul cărţilor: ***Odihna plantaţiei de pini*** *(povestiri), Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1988;* ***Mihai Eminescu – autor dramatic*** *(istorie literară), Editura Ardealul, Târgu-Mureş, 1997;* ***Grimasa Istinei*** *(roman), Editura Academprint, Târgu-Mureş, 2000;* ***Caragiale printre noi*** *(publicistică), Editura Ardealul, Târgu-Mureş, 2002;* ***Ecourile memoriei*** *(pseudojurnal sentimental), Editura Ardealul, Târgu-Mureş, 2008;* ***Sub zodia patimilor*** *(roman), Editura Ardealul, Târgu-Mureş, 2010. Totodată, ne folosim de prilej să semnalăm apariţia, la sfârşitul anului trecut, a volumului său de eseuri FERESTRUICI CĂTRE INFINIT (Crochiuri radiofonice), la Editura Ardealul din Târgu-Mureş. Într-un cuvânt lămuritor şi în prefaţă, autorul explică cititorilor raţiunile lui intime care l-au îndemnat să publice această carte, scrisă iniţial pentru a fi difuzată pe calea undelor ... Dar să-i dăm cuvântul!*

Redacţia LitArt

*

Ni se pare azi în firea lucrurilor ca, atunci când trecem, nepăsători, pe lângă o librărie sau bibliotecă (ori, de ce nu, când maculăm degeaba hârtia!) să nu ne gândim la copacii crescuţi timp de secole pentru ca noi să beneficiem, după-masa, de lectura ziarului care ne aduce în intimitate frământările lumii, precum ghiocul frământările valurilor; sau să ne bucurăm, la încheierea obligaţiilor zilnice, la lectura unei cărţi ori, pur şi simplu, că avem în faţă, la nevoie, o coală albă. Mai mult: pierdem din vedere sistematic – chiar dacă nu suntem în general străini de un atare adevăr – faptul că, până la respectiva coală, albă sau scrisă prin efortul cuiva, în istoria transmiterii mesajelor a existat un dramatic şi plin de jertfe „preludiu". În afară de călătoria *în spaţiu* a literelor, îndeobşte cunoscută, semnele pe care le avem astăzi la dispoziţie au făcut şi o altă călătorie, mai îndelungată şi mai aventuroasă: de pe piatră şi lut ele treceau, din ce în ce mai proaspete, pe tăbliţa de ceară, de aici pe papirus şi pergament şi, în sfârşit, pe hârtie. *Materialele* însă, pentru care strămoşii noştri, şi în bună parte noi, au folosit şi folosim, de secole bune, hârtia, aceste *materiale* deci au fost incomparabil mai variate. Potrivit legendei, de pildă, cartea de căpătâi a lumii musulmane, *Coranul*, ar fi fost scrisă, de Mahomed, pe nişte omoplaţi de berbece. Mari istorici au stabilit – şi, de data aceasta părăsim, pentru moment, tărâmul legendei – că obiceiul nostru, până mai ieri cel puţin, de a nota, în timpul studiului la bibliotecă, sau în timpul unor adunări importante, pe bileţele de hârtie, pe fişe cum spuneam, acest obicei îl aveau şi vechii greci... Numai că, în lipsa acesteia, ei foloseau... cioburi de lut ars, ori scoici; aşa-numitele *ostraconuri*. Chiar şi atunci când, pentru unii, exista deja posibilitatea scrierii pe papirus, alţii, mai săraci, se mulţumeau să însemne pe *astfel* de materiale. Se spune că un îndrăgostit de scris grec şi-ar fi distrus întreaga veselă transformând-o într-o... carte.

Tot din cauza lipsei, în cantitatea necesară, a papirusului, a dificultăţii de a-l procura, în aceste condiţii, soldaţii şi funcţionarii romani care îşi satisfăceau „stagiul militar" în Egipt, respectiv serveau Imperiul acolo, foloseau ostraconurile pentru ţinerea evidenţelor financiare, chiar în eliberarea „chitanţelor"...

Mai uşor de procurat şi de utilizat decât scoicile s-au dovedit a fi, apoi, frunzele de palmier (ori coaja copacilor!) care, supuse unei prelucrări speciale, puteau fi mai lesne zgâriate şi, în plus, prezentau avantajul de a putea fi cusute laolaltă...

Dar cea mai durabilă dintre „cărţi" s-a dovedit a fi cea... de piatră. Ea a conservat şi a adus până la noi, săpate pe lespezi de morminte, ori pe murii templelor, povestiri întregi. Scrierea, după aceea, pe plăci de bronz, pe argilă sau ceară, a însemnat tot atâţia paşi înainte în căutarea, înfrigurată, a unui material la fel de rezistent, dar mai puţin îndărătnic pentru cel chemat să-l încrusteze. La Kuíundjük, printre ruinele cetăţii antice Ninive, învăţatul englez Layard a descoperit ciudata „bibliotecă" a împăratului asirian Assur-Banapal – fragmente ale unor plăci de argilă arsă dintr-o colecţie de cca. 30.000 de „cărţi". Munca enormă pe care i-a solicitat-o descifrarea, apoi orânduirea acestor inscripţii, a fost răsplătită din plin, în cele din urmă. Aici existau informaţii cu privire la războaiele purtate de împăraţii asirieni împotriva Lydiei, Feniciei şi Armeniei; despre faptele nemaipomenitului erou Ghilghameş şi al prietenului său Eabany, omul cu copite de taur, coarne răsucite şi coadă... Ele îşi purtau cititorii (l-or fi purtat, desigur, cu imaginaţia, în nopţile sale frământate, pe Assur) în lumea mitului, spre povestea zeiţei Işţar spre exemplu, care n-a pregetat să coboare în lumea de sub pământ pentru a-şi salva soţul; sau în lumea de groază a celor 40 de zile şi 40 de nopţi care ar fi transformat pământul, potrivit Cărţii de căpătâi, într-un imens ocean.

Strămoşii mai apropiaţi ai hârtiei sunt însă papirusul, iniţial preparat pe malurile Nilului, de unde lua drumul spre Roma şi Atena, ori spre ţările din răsărit; şi pergamentul, născocit de crescătorii de animale din Asia Mică. Se pare că ceea ce a dus la descoperirea acestuia din urmă ar fi o nobilă luptă de ambiţii între doi „stăpânitori" pentru menţinerea reputaţiei a două biblioteci: cea din Alexandria, prima şi multă vreme cea mai bogată din lume, şi cea din Pergam, a cărei dezvoltare, un anume faraon (descendent, s-ar părea, al Ptolemeilor) voia s-o oprească prin interzicerea exportului de papirus în Asia Mică. Dar, aşa cum se întâmplă întotdeauna şi pretutindeni în lume, tendinţa spre lumină şi raţiune a învins. Se vede că pergamezii au considerat cartea ca un bun câştigat, care le aparţinea; şi din ambiţia de a-l menţine şi perpetua s-a născut rivalul şi învingătorul papirusului, pergamentul, care, la rândul lui, va trebui să cedeze locul hârtiei, atotbiruitoare pentru o lungă perioadă de timp.

Iată ce fundament vechi are responsabilitatea noastră, a tuturor celor care ne bucurăm de lumina binefăcătoare a cărţii, responsabilitate ce devine de-a dreptul strivitoare pentru cei care-o revarsă spre noi, aşa cum îi apărea odată lui Tudor Arghezi: „Câtă smerenie îmi frânge degetul, ca un genunchi, în secunda întâlnirii peniţei cu hârtia! Mi-e frică în fiecare zi să nu o mâzgălesc în deşert, şi-i caut cusături diafane şi aţă de safir pentru cinstirea ei imaculată".

Cât despre cartea digitală, sau „tăcută" cum i se mai spune uneori, ce să zicem, în final. Nu credem, sau mai degrabă *nu ne place* să credem, nouă, celor prea obişnuiţi cu binefacerile hârtiei, că noul material, suportul electronic deci, o va înlocui cu totul, într-un viitor cât de cât previzibil. Şi nici că acesta va fi ultimul, şi cel mai în măsură a suplini avantajele de tot felul cu care ne-a obişnuit de-atâta amar de vreme coala tipărită; a satisface, cu alte cuvinte, variatele pretenţii ale cititorului de literatură (*şi nu numai*), dacă el mai există cu adevărat: de la mirosul pătrunzător, şi cald totodată, al cernelii tipografice, la fâşâitul discret al foilor, când întorci paginile, singur, împăcat cu tine însuţi, între cei patru pereţi ai odăii în care începi abia să descoperi o altă lume.

Ion Ilie Mileşan

Poveştile lui Buna Anica (II)

de Nelu MĂRGINEAN

Buna Anica respecta cu sfinţenie obiceiurile...

Şi obiceiurule spuneau că în câşlegi, după ce trece Boboteaza, musai să prinzi război. Adică să te-apuci de ţesut. Planul era făcut încă din vară şi Buna Anica ştia exact ce va ţese: lipideie, saci, preşuri de cârpe... Şi tot din vară era pregătită urzeala. Împărţea pe urzar firul de bumbac şi-şi făcea socoteala câte raze de urzeală trebuie pentru lipideie, câte pentru saci, câte pentru preşuri.

Aşa că, odată nevedită şi prinsă gura pânzei, începea ţesutul cu toate cele: trecutul firului de bumbac sau de lână prin urzeală cu ajutorul suveicii şi a iţelor pe care le schimba întruna din tălpici după o regulă pe care numai ea o ştia, lovitul cu spata prinsă-n brâgle ca să se-aşeze bine firul în pânză; iar dacă ţesea lipideie cu ghemuţe sau cu iţişoare, acolo era şi mai complicat. Dar Buna Anica ştia aşa de bine ce avea de făcut... Războiul vechi, moştenit de la mama ei şi cumpărat demult din târg de la Uioara, o cunoştea bine pe Buna Anica şi-o ierta dacă uneori îl mai drăcuia sau lovea prea tare cu brâglele. În zilele scurte de iarnă, printre multele trebi din gospodărie, Buna Anica ţesea. Ţesea frumos şi cu spor. Iar seara, după ce mâncam de cină, mai ţesea vreo două ceasuri la lumina becului electric din tavan. Şi dac-avea chef, şi mai totdeauna avea, ne povestea întâmplări de demult. Dacă-nchid ochii, o aud de parcă acum ar povesti:

--După ce s-o gătat războiul cu nemţii, au început să vină acasă ăi de-au avut zile să vină. Unii au venit întregi, alţii chilavi, unii vindecaţi da' cu schije de oţel în ei şi pe care-i dureau rău rănile vindecate mai ales când se făce vreme rea. Alţii nu s-au mai întors deloc, şi-au lăsat oasele prin Rusia, prin Ungaria, prin Cehia... De la Don până-n Tatra. Ăi ce-au repauzat pe frunt, sunt scrişi pe piatra monumentului ridicat de popa Bărbulescu lângă Căminul Cultural.

Şi din cei ce s-au întors, unii au venit cu idei învăţate pe-acolo pe frunt. Vorbeau despre o lume nouă, fără chiaburi, fără jindari care să te bată din te-miri-ce, o lume în care pământul să fie al tuturora, pentru că aşa era drept, pentru că la-nceputuri când erau numai Adam şi Eva pe Pământ, nu erau nici chiaburi, nici jindari, nici jucuţăi, nici hoheri. Şi-ncet-încet, lucrurile se schimbau... Mai întâi s-a făcut reformă agrară, pe urmă s-a făcut întovărăşirea pentru că nu eram destui ca să facem o colectivă... adică un fel de colhoz ca la ruşi. Şi nici nu era rău deloc. Noi eram mijlocaşi, adică asta-nsemna că aveam câteva iugăre de pământ şi totuşi era mai bine-n colectivă. Aşa era atunci... Mai târziu s-or chiaburit şi ăia care-au făcut atunci ca pământul să fie-a celor harnici. Aşa şi scria cu litere mari şi roşii pe clădirea sediului colectivei: „Pământul e al celor harnici"... Deasupra o stea mare roşie şi dedesupt o secere şi un ciocan încrucişate. Era şi un cântec: „Pământul e al celor harnici, Cei leneşi plece unde vor"... Noi râdeam şi spuneam că... "Cei leneşi frece-se-unde vor"...

Şi-n fiecare an pe la-nceputul lunii decembrie se făcea la Căminul Cultural o Adunare Generală sau „Dare de seamă" cum îi ziceam noi şi la care participau toţi membrii colectivei. Acolo se arăta câtă producţie s-a făcut, cât revine pe zi-muncă fiecărui colectivist—bani şi produse—şi se luau hotărâri pentru anul care urma să-nceapă. Se aduna multă lume şi chiar şi când era ger afară, se deschideau geamurile pentru că se-ncălzea încăperea de la atâtea trupuri. Se deschideau şi să iasă fumul puturos de tăbac pentru că bărbaţii fumau şi mulţi fumau ţigări groase din tăbac uscat învelit în hârtie de ziar. Şi-am râs odată la o „Dare de seamă" de-asta că m-o durut burta nu alta... Hai c-am să vă spun de ce am râs da' întâi treci careva şi mai slobozi nişte urzeală de pe sulul de dinapoi... Şi careva să mai umple la sucală nişte ţăgi cu bătează că nu mai am de pus în suveică...

Buna Anica, repede şi cu pricepere făcea ce era de făcut pentru a continua ţesutul şi urma cu aceeaşi voce frumoasă şi caldă să ne povestească de ce a râs aşa de bine atunci:

--Era unu' Pintilie, sfătos mare, care mai demult a fost să-nveţe meserie la oraş dar nu ştiu de ce n-a rămas pe-acolo, s-a întors în sat dar a rămas cu meteahna de a vorbi ca domnii. Amu, nu-i vorbă, prost nu era şi-i plăcea să citească în gazetă şi-n cărţi. El a fost primul care a adus nu ştiu de unde şi a citit cartea aia scrisă de unu' Şolohov... „Pământ desţelenit" îi zicea la carte. Era o carte despre înfăptuirea colectivizării la ruşi. Şi-n scurt timp, mai toţi colectiviştii am citit cartea asta şi fiecare o-nţeles-o cum o vrut.

No şi Pintilie ăsta era brigadier şi era acolo pe scenă la Cămin. O luat cuvântu' să spună ce şi cât o produs brigada lui. Şi pentru că avea el boala asta să vorbească domneşte, dar poate şi să-l audă activistu' de partid de la Raion—care era pe scenă lângă el—a încheiat cuvântarea aşa: „Tovarăşi! Am avut recolte bune anul acesta. Iar anul viitor, sperăm ca producţia de porumb-ştiuleţi la hectar să crească cu cel puţin douazecişicinci de procente!" Atunci, din fundul sălii s-a auzit un glas puternic şi badjocoritor care l-a-ntrebat pe Pintilie: „Da' ce-s ăia porumb-ştiuleţi mă Pintilie?" „Ciucălăi de cucuruz bade Şandore!" i-o răspuns încurcat Pintilie. „No păi zi-le ciucălăi, că cu ciucălăi te-o crescut mumă-ta nu cu ştiuleţi!" Un hohot mare de râs a izbucnit în toată sala de-au zăngănit geamurile. Şi multă vreme dup-aia s-o râs de ştiuleţii lui Pintilie.

Şi ca o prelungire a râsului de-atunci, râdea şi acuma Buna Anica, râdeam şi noi cu lacrimi. Râdeam şi pentru că eroul acelei întâmplări era badea Şandor, pe care ni-l aminteam şi noi ca pe un bătrân mereu pus pe glume şi pe şotii, mare iubitor de copii dar şi foarte iubit de toţi copiii satului.

MEMORIA TIPARULUI - Mărturii ale presei mureşene de altădată

Primul ziar al judeţului Mureş după eliberare

Egalitatea – Egyenlöség (1944-1945)

de Angela Măgheruşan Precup *(angelaprecup@yahoo.com)*

Perioada ocupaţiei maghiare dintre anii 1940-1944 a însemnat pentru presa mureşeană românească o dureroasă întoarcere în timp, în urmă cu doar două decenii, până în 1918 când la Târgu-Mureş nu exista nici o publicaţie românească iar populaţia românească a regiunii era obiectul unei susţinute politici de deznaţionalizare. Ocupaţia maghiară asupra Ardealului de Nord între 1940-1944 a însemnat pentru presa mureşeană supravieţuirea în exil, la Bucureşti şi în alte oraşe din teritoriul neocupat al ţării.

Reapariţia presei în limba română după al doilea război mondial se produce în judeţul Mureş în registru bilingv, prin publicaţia reghineană *Egalitatea – Egyenlöség*, „foaie de informaţie pentru cetăţenii oraşului Reghin şi jur", editată bisăptămânal de primăria oraşului între 15 noiembrie 1944 – 9 august 1945.

Recomandându-se pe rând ca foaie a muncitorilor, a plugarilor sau a Blocului Antifascist, acest ziar de orientare progresistă debuta cu un „apel la toţi cetăţenii, fără deosebire de naţionalitate, ca să-şi întindă mâna în semnul împăcării ca astfel în armonie comună să înfăptuim pe teritoriul judeţului ordinea democratică pe care cu toţii o dorim."[1] Coordonată de redactorul responsabil Vasile Maros, publicaţia a apărut de două ori pe săptămână, având în cea mai mare parte a existenţei sale un conţinut identic pentru cele două versiuni, română şi maghiară, paginate „în oglindă".

Apare în fiecare Miercuri şi Duminecă.

Anul I. Nr. 3. Reghin, 22 Noemvrie 1944. Preţul: Lei 10 — 60 fill.

EGALITATEA

Foale de informaţie pt. cetăţenii oraşului din Reghin şi jur

VASILE MAROS

Iarăşi se deschid şcolile!

de ALEXANDRU SIDERA

Vom avea cale ferată în acest an

Megjelenik minden szerdán és vasárnap

Régen és vidéke polgárainak lapja

MAROS LÁSZLÓ

LEGUJABB HIREK

Dr. Mera Antal polgármester nyilatkozik a város legfontosabb kérdéseiről

Primul număr al ziarului a apărut la 15 noiembrie 1944 sub denumirea *Apel! – Felhivás*, schimbat în *Egalitatea – Egyenlöség* odată cu al doilea număr, din 19 noiembrie 1944, căci – explica redacţia – reghineanul „nu mai e român, nu mai e maghiar, nu-i creştin, nu-i evreu. Numai egalitate este."[2] Tot acum, noul prefect Victor Groza (fratele primului ministru Petru Groza) declara în paginile ziarului: „Cu ziua de azi aici va naşte o lume nouă."[3] La atât de scurt timp după eliberarea Ardealului, tematica ediţiilor de început includea pe lângă articole propagandistice, chestiuni precum redeschiderea şcolilor, reîntoarcerea celor plecaţi în refugiu, refacerea căilor ferate distruse în război, reluarea serviciilor poştei, mersul războiului.

Într-o formulă crescută la patru pagini din ianuarie 1945, odată cu preluarea statutului de organ local al Blocului Antifascist din Reghin, ziarul şi-a diversificat conţinutul printr-o atenţie mai mare acordată învăţământului şi culturii. Între altele, redacţia organiza serate culturale de poezie şi muzică populară şi cultă, românească şi maghiară.[4] Publicitatea începea la rândul său să ocupe spaţii tot mai largi în economia publicaţiei. În paralel cu propaganda făcută Blocului Antifascist, gazeta promovează de la începutul anului 1945 şi Frontul Plugarilor – „singura organizaţie care nu are scop politic, ci un scop economic: ridicarea stării ţăranului român."[5] Tot acum, primarul Reghinului Anton Mera devine directorul publicaţiei, secondat de Vasile Maros ca primredactor, cele două nume devenind în varianta maghiară a ziarului Mera Ántál şi respectiv Maros László. În martie 1945, ziarul relata într-o manieră echivocă şi constituirea organizaţiei locale a Uniunii Patrioţilor: „Uniunea Patrioţilor nu este un *partid politic* (s.n.). Ea este o *organizaţie politică* (s.n.) patriotică a mulţimii. De aceea în Uniunea Patrioţilor poate intra şi trebuie să intre orice român fără de partid şi din orice partid politic democratic. I se cere numai să fie cinstit şi să lupte împotriva hitlerismului."[6]

O schimbare de orientare în politica ziarului se remarcă începând din 29 martie 1945, odată cu înlocuirea lui Anton Mera cu M. Căprucean la conducerea oraşului. Anton Mera dispare şi din caseta redacţională a ziarului, în care primredactorul Vasile Maros apare secondat de redactorul Liviu G. Maior. Prima pagină e acaparată de discursul comunist al Frontului Naţional Democrat, care avea misiunea „să dirijeze întreaga viaţă economică şi politică a oraşului", organizând în acest scop şi o comisie locală de epurare care avea misiunea „să purifice viaţa publică şi particulară de elemente fasciste."[7] Treptat, dialectica proletară acaparează editorialele primei pagini: „Clasa medie şi astăzi se mai agaţă de vremurile blestemate ale trecutului. Şovăie să ia parte la noua orânduire, caută să se sustragă de la îndatoriri. E un semn vădit de lipsă a unei baze morale. Proletariatul, dârz şi cu gânduri curate, duce lupta dreaptă pentru crearea lumii noi, bazată pe egalitate de drepturi, pe fericire şi pe curatele legi ale socialismului."[8] De 1 Mai, pe frontispiciul publicaţiei apare şi imaginea secerii cu ciocanul.

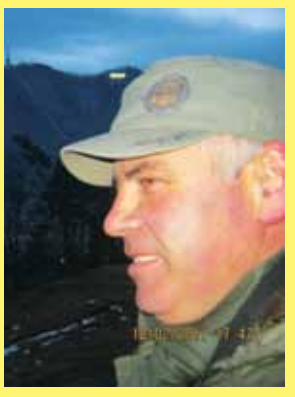
De-a lungul ultimelor numere, în perioada iulie-august 1945, cele două ediţii ale ziarului, română şi maghiară, se scindează din cauza opţiunilor politice divergente. Pornite la drum cu conţinut şi formă identice, acestea au adoptat treptat în ultimele trei luni de apariţie un conţinut diferit, chiar dacă mai păstrau încă unele elemente comune. Ediţia română a *Egalităţii* revine astfel la discursul politic iniţial, reafirmându-şi susţinerea pentru Frontul Plugarilor şi tratând pe larg subiecte precum reabilitarea primarului Anton Mera, pe când ediţia maghiară *Egyenlöség* păstrează discursul procomunist. Primredactorul Vasile Maros nu mai colaborează din iulie 1945 decât la ediţia maghiară, în timp ce Liviu G. Maior rămâne redactor principal doar al ediţiei române. Ambele ediţii continuau să titreze însă pe frontispiciu îndemnul „Împreună pentru împăcare!" Aceste elemente sugerează că în ultimele săptămâni de apariţie, *Egalitatea* şi *Egyenlöség* au încetat, din raţiuni politice, să mai reprezinte două faţete lingvistice ale aceluiaşi demers editorial.

1. Dr. Victor Groza – prefect, Dr. Andrei Antalffy – subprefect, *Apel către populaţia judeţului Mureş*, în *Egalitatea – Egyenlöség*, Reghin, anul I, nr. 2, 19 noiembrie 1944, p. 1.
2. Vasile Maros, *Reghinul se trezeşte*, în *Egalitatea – Egyenlöség*, Reghin, anul I, nr. 5, 29 noiembrie 1944, p. 1.
3. Victor Groza, *Cred şi declar că între români şi maghiari numai neînţelegeri intenţionat aţâţate sunt,* în *Egalitatea – Egyenlöség,* Reghin, anul I, nr. 2, 19 noiembrie 1944, p. 1.
4. *Viaţa culturală*, în *Egalitatea – Egyenlöség,* Reghin, anul II, nr. 1, 1 ianuarie 1945, p. 4.
5. *Ce vrea «Frontul Plugarilor»*, în *Egalitatea – Egyenlöség*, Reghin, anul II, nr. 1, 1 ianuarie 1945, p. 4.
6. *A luat fiinţă în Reghin «Uniunea Patrioţilor»*, în *Înfrăţirea,* Târgu-Mureş, anul II, nr. 11, 22-29 martie 1945, p. 1.
7. *În Reghin s-a constituit Frontul Naţional Democratic,* în *Înfrăţirea,* Târgu-Mureş, anul II, nr. 13, 29 martie 1945, p. 1.
8. Emil Frank, *Clasa medie şi proletariatul*, în *Înfrăţirea*, Târgu-Mureş, anul II, nr. 19, 26 aprilie 1945, p. 1.

CĂLĂTORIND PRINTRE CLASICII LITERATURII UNIVERSALE · CĂLĂTORIND PRINTRE CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

Nelu Mărginean vă recomandă: ***www.ecartionline.info***

David Copperfield – *Charles Dickens*

Charles Dickens este poate cel mai cunoscut scriitor englez din epoca victoriană, opera lui fiind cunoscută şi tradusă în toată lumea. Înainte de a deveni romancier, Charles Dickens a fost un foarte reputat ziarist. De altfel va publica în ziare toată viaţa lui, chiar dacă în conştiinţa lumii se va impune ca scriitor.

Citit intens de toate generaţiile care s-au scurs de la apariţia lui până în ziua de azi, monumentalul *David Copperfield* al lui Charles Dickens are o vădită tentă autobiografică dar este şi o cronică a societăţii engleze din epoca victoriană. Scris pe nerăsuflate (uneori scria câte 18 ore pe zi), prezentul roman este, după spusele autorului, cel mai drag sufletului lui.

Acţiunea romanului se petrece în Anglia secolului al XIX-lea şi descrie viaţa, nu întotdeauna fericită, a lui David Copperfield. Deşi orfan de tată încă înainte de a se naşte, primii ani ai vieţii eroului cărţii sunt ani fericiţi, alături de o mamă iubitoare şi de o servitoare devotată, Clara Pegotty. Dar calvarul lui David începe în momentul în care mama lui se recăsătoreşte, tatăl său vitreg împreună cu sora sa dovedindu-se nişte oameni fără inimă. După moartea mamei sale situaţia micuţului David devine şi mai grea, fapt care-l face să ia decizia de a-şi lua soarta în propriile mâini. Ajutat de mătuşa lui, Betsey Trotwood, tânărul David îşi începe educaţia la o şcoală particulară iar mai târziu îl vom găsi ca practicant în cadrul unui aşezământ juridic. Şi în continuare eroul principal al cărţii va trece prin numeroase încercări pe care viaţa i le va scoate în cale, dar datorită tenacităţii sale toate vor fi trecute cu bine. În paralel, romanul urmăreşte destinul şi altor personaje pozitive sau negative care, într-un fel sau altul, şi-au încrucişat paşii cu David Copperfield. Romanul se termină cu căsătoria dintre David, acum un scriitor în plină glorie şi sensibila Agnes Wickfield, spre bucuria celor două doamne care au vegheat la devenirea lui: mătuşa Betsey şi dădaca Peggotty.

Este de prisos să-ţi dau un alt îndemn decât acela de a citi această carte.

LitArt

Publicaţie lunară de cultură. Apare la Târgu-Mureş sub egida onorifică a Asociaţiei Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la **S. C. Udvarhelyi Hirado SRL**
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: **PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND**
Parteneri editoriali: Societatea Scriitorilor, Editorilor şi Tipografilor Mureşeni; şi www.cultura.inmures.ro
Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIŢULESCU
Redactor-şef: **Adrian A. GIURGEA**
Redactori-colaboratori: **Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurenţiu BLAGA, Cornelia TOŞA , Angela MĂGHERUŞAN-PRECUP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN, Nelu MĂRGINEAN**
Adresa de corespondenţă: Târgu-Mureş, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro
Conţinutul editorial al revistei poate fi găsit şi pe internet la adresa **www.litart.ro**
Editorii nu îşi asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.